

פרפראות

פאר

פרשת שמיני תשפ"א

מנין למד

אהרון הדרך

להשכנת

שלום

פרפראות

פאר

פרשת שמיני תשפ"א

מנין למד אהרון הדרך להשכנת שלום

אות ד'

א

הכתוב זה הדבר נכתב כדי לדרוש
אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם

איתא בתורת כהנים, (ספרא פרשת שמיני מכילתא דמילואים אות א', ילקוט שמעוני פרשת שמיני רמז תקכ"א), זה הדבר, אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם ותהיו כלכם ביראה אחת, ובעצה אחת, לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם, ע"כ,

יש לדעת, כי שלושה דרכים הם בדרשות חז"ל על הכתובים,

א, כאשר פסוק או מילה נראים כמיותרים ואז דרשו חז"ל את הפסוק או המילה, (עיין ביאור המהרש"א סוטה י"א ע"א על הכתוב ותתצב אחותו)

ב, גם כאשר אין הפסוק מיותר ואינו יוצא מדי פשוטו, דרשו במ חז"ל את דרשותיהם, אשר עליהם אמרו חכמים כי דרשות חז"ל בכתובים, הם הם כונת הפסוק, (עיין מהר"ל בהקדמה לספרו באר הגולה),

ג, פסוק הנכתב לכתחילה כמיותר כדי לדרוש בו, כגון בפרשתנו, כמבואר לקמן,

ב

הכתוב שינה הקריאה שקרא
משה לאהרון כדי להדרש

כתיב (ויקרא ט' א'), "ויהי ביום השמיני, קרא משה לאהרון ולבניו ולזקני ישראל, ויאמר אל אהרון, קח לך עגל בן בקר לחטאת, ואיל לעלה תמימים, והקרב לפני ה'",
כתיב (ויקרא ט' ו'), "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו",

מפתח נושאים שמיני תשפ"א

א, הכתוב זה הדבר נכתב כדי לדרוש אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם

ב, הכתוב שינה הקריאה שקרא משה לאהרון ביום השמיני למילואים

ג, הדרוש בזה הדבר מכוון ליום שנבראו שמים וארץ ולביום השמיני ימול

ד, יש לומר כי מדבריו של משה למד אהרון הדרך להשכנת שלום

ה, הדרך להשיב מעוון ע"י הבושה למד אהרון ממ"ש לו משה לכך נבחרת

ו, במעשה ידיכם ביאור בדרך צחות והלצה

ז, אשר לא צוה אותם כלומר שלא רצו לקבל מרות

ח, בדרך הכוזרי יש לבאר השינוי בין לשון רבים ליחיד

ט, כבדות האדם במוצאי שבת בשביל נשמה שאבדה, והמאחרים לצאת ערבים ערובו

י, בכח האדם לראות כל דבר עפ"י רצונו והכנתו

יא, הכשרת האברכים על הקו"עליק התהפכות של דוד המלך

יב, ביום השמיני רמז לקריעת ים סוף שהיה ביום השמיני לדברי הדרשן

יג, יום השמיני רמז לחשיבות יו"ט שני של גלויות

יד, מעשה בהרה"צ מזויעל

טו, ביום השמיני וגו' כי היום ה' נראה אליכם מכוון לגילוי שהיה בקריעי"ס

טז, ביאור הכתוב יושר דברי אמת כי תפילין ומזוזות צ"ל כתובין כסדרן

יז, דברים שהשווה הכתוב בין שמיני למילואים לשמיני למילה

יח, ביאור מהו אסרו חג עד קרנות המזבח ע"ד המהרש"א

יט, טעם להנחת מלח על השולחן

כ, ביאור במשנה הווי כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס

כא, ביאור אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

זה יום לפני שנברא המחלוקת שהיה ביום שני, ובדרשה של זה הדבר נאמר, ותהיו כלכם ביראה אחת, ובעצה אחת, כלומר ללא מחלוקת, וזו היתה השמחה כיום הראשון שנבראו שמים וארץ, לפני שנברא המחלוקת,

גם יש רמז, לאומרים ז"ל בדרשה "שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם", והוא רמז לביום השמיני ימול בשר ערלתו,

ד

יש לומר כי מדבריו של משה למד אהרון הדרך להשכנת שלום

איתא במשנה (מסכת אבות פרק א' י"ב) הלל ושמאי קבלו מהם הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ע"כ,

איתא במדרש, (ילקוט שמעוני מלאכי פרק ב' רמז תקפח), כתיב (מלאכי ב' ו') "בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון",

שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, הולך אהרון (ללא ששנלח) ויושב לו אצל אחד מהם ואומר לו, ראה בני,

חברך מהו עושה, מטרף לבו מחנק עצמו תולש בשערו ואומר אוי לי איך אשא עיני בחברי, בושתי ממנו שאני הוא שסרחתי עליו, והיה יושב אצלו עד שהיה מוציא כל קנאה שיש בלבו, שוב הולך אצל חברו (ללא שנלח) ועושה לו כך, וכשפגעו זה בזה, גפפו וחבקו זה לזה, עכ"ל המדרש,

מבואר, כי בעלי המריבה נתרצו ע"י שסיפר להם אהרון לתומו מבלי שנשלח לומר כי היריב רוצה לעשות שלום, ובכך עלה לבם ורצו לעשות שלום,

משה רבינו בא לנהוג עם אהרון בדרך השכנת שלום

איתא במדרש (ספרא פרשת שמיני, מכילתא דמילואים, אות י"ט), כתיב (ויקרא ט' כ"ג) "ויבא משה ואהרון אל אהל מועד", כיון שראה אהרון שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה עומד אהרון ומצטער, אמר יודע אני שכעס עלי המקום, בשבילי לא ירדה שכינה לישראל, כתיב (ויקרא ט' א'), "קרא משה לאהרון וגו' קח לך עגל" כתב רש"י מתורת כהנים,

יש להקשות, בכל מקום שאמר השי"ת למשה רבינו לאמר לאהרון, פתח בוידבר ה' אל משה לאמר, ואח"כ אמר את הצווי, הדיבור, והאמירה, כגון,

(ויקרא ו' א'), וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרון ואת בניו לאמר, זאת תורת העלה וגו',

(ויקרא ו' י"ז), וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרון ואל בניו לאמר, זאת תורת החטאת וגו',

(ויקרא כ"א א'), ויאמר ה' אל משה, אמר אל הכהנים בני אהרון וגו',

ורק כאן פתח ב"קרא משה לאהרון ולבניו", ואמר לו משה רבינו הדברים שלא בשמו של הקב"ה וכאלו אמרם בשמו,

ורק לבסוף אמר לו, זה הדבר אשר צוה ה', תעשו,

וקשה, למה שינה הכתוב במקום הזה, ולא פתח בוידבר ה' אל משה לאמר,

אלא פתח ב"קרא משה לאהרון" וגו', ובסוף סיים זה הדבר אשר צוה ה' את משה, מה שלא מצינו בכל התורה כולה,

לפיכך צ"ל, שהכתוב שינה דרכו, ולא כתב כבכל מקום כגון וידבר ה' אל משה אמור אל אהרון וכו', מכיוון והיה רוצה להביא הכתוב זה הדבר, כדי לדרוש בו, שביום שהתחילה עבודת המשכן, צריכים להיות, בשלום, ביראה אחת, ובעצה אחת,

ה

הדרוש בזה הדבר מכוון ליום שנבראו שמים וארץ ולביום השמיני ימול

איתא בגמרא (מגילה דף י עמוד ב), כתיב, "ויהי ביום השמיני", תניא, אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא "ויהי ביום השמיני", וכתוב התם "ויהי ערב ויהי בוקר", ע"כ,

כתיב (ויקרא י"ב ג') וביום השמיני ימול בשר ערלתו, אפשר לומר ברמז, דיום שנבראו בו שמים וארץ, הוא יום ראשון לבריאת העולם, והיה

פגע בו אדם רע או רשע, נתן לו שאלת שלום, למחר בקש אותו האיש לילך ולעבור עבירה, אמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרן, בושתי ממנו שנתן לי שלום, נמצא אותו האיש נמנע מלילך לעבור עבירה, ע"כ, מבואר כי השיב מעוון ע"י הבושה,

ביאור במ"ש משה למה אתה בוש לכך נבחרת

אפשר לפרש, מה אמר לו משה לאהרן למה אתה בוש, לכך נבחרת, מזה שאתה בוש, יודע אני כי לאותו הדבר נבחרת, פירוש, שע"י הבושה אתה משיב רבים מעוון,

כדאיתא במדרש, שהיה אהרן מהלך, אם פגע בו אדם רע או רשע נתן לו שאלת שלום, למחר בקש אותו האיש לילך ולעבור עבירה, אמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרן, בושתי ממנו שנתן לי שלום, וזהו, למה אתה בוש, לכך נבחרת.

1

במעשה ידיכם בדרך צחות והלצה

כתיב (ויקרא ט" כ"ב), "וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים, ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם", וברש"י, אמרו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו", (תהלים צ'), "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם",

בדרך צחות עיין אות י"ז

בדרך הלצה אפשר לומר, לפי שבזמן הזה שהתפילות הם במקום הקורבנות, ויש מי שמרבים להתלהב בתפילות ע"י ידיהם, לפיכך כשירד מעשות הקורבנות, ברכם שתשרה שכינה במעשה ידיהם, כלומר, במעשה ידיהם שבתפילותם. כשהתפילה תהיה במקום הקורבנות,

2

אשר לא צוה אותם כלומר שלא רצו לקבל מרות

כתיב (ויקרא י" א'), "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם",

אפשר לפרש, "אשר לא צוה אתם", שנדב ואביהו לא רצו שיורו להם ויצו להם מה

להודיעו שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה,

ולפי שרצה משה רבינו לנהוג עם אהרן, בדרך הזאת של השכנת שלום שעשה כן אהרן שהיה משכין שלום בין אדם לחבירו, שהיה הולך אצל האחד מבלי לומר לו שחבירו שלחו,

כך רצה מש"ר לפייס בין הקב"ה לאהרן הכהן, מבלי שהגיד לו שהקב"ה שלחו, וכך בא משה לאהרן, ואמר לו "כאילו" מעצמו, "קח לך עגל" הקב"ה רוצה למחול לך על עוון העגל, לפיכך רק לבסוף אמר לו, זה הדבר אשר צוה ה', ובתחילה לא אמר לו כי הקב"ה שלחו.

מכאן למד אהרן הכהן הדרך לפייס

אפשר לומר, כי מאותו מעשה למד אהרן את הדרך אשר יילך בה, לפייס בין אדם לחבירו, שלא בא על דעת חבירו.

ה

הדרך להשיב מעוון ע"י הבושה למד אהרן ממ"ש לו משה לכך נבחרת

כתיב (ויקרא ט" ז'), "קרוב אל המזבח", כתב רש"י (מת"כ) שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת,

איתא בספרא (פרשת שמיני, מכילתא דמילואים, אות י"ט), כתיב (ויקרא ט" כ"ג) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד, כיון שראה אהרן שקרבו כל הקורבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה עומד אהרן ומצטער, אמר יודע אני שכעס עלי המקום, בשבילי לא ירדה שכינה לישראל, כך עשה לי משה אחי שנכנסתי ונתביישתי ולא ירדה שכינה לישראל, מיד נכנס משה עמו, ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל, לכך נאמר ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד, ע"כ,

דרכו של אהרן להשיב מעוון ולקרוב לתורה היה ע"י שנתבייש האדם

איתא במדרש, (ילקוט שמעוני, מלאכי פרק ב רמז תקפח), כתיב (מלאכי ב' ו') "בשלום ובמישור הלך אתי. ורבים השיב מעוון",

ר' מאיר אומר, מה תלמוד לומר "ורבים השיב מעוון", מלמד שהיה אהרן מהלך, אם

תפרמו, וביין ושכר כתב בלשון **יחיד**, אל **תשת**, ולא כתב אל **תשתו**,

יש לבאר ע"ד מש"כ בספר הכוזרי לרבי יהודה הלוי (מאמר שלישי אות ט"ז), **דהשכור בעת שכרותו**, גם אם הובאו לפניו כל הדברים שהוא מתאוה להם, **ונמצא בחברת רעיו**, אין אלו הנאותיו, מכיון ולא באו לידו כשהוא במצב של הכרה מלאה, ותחושה שלימה, ע"כ,

וכאן רמז הכתוב דהשותה יין ושכר, הינו לבד עם עצמו, ואין אחרים אתו, ולכן כתב ביין ושכר אל **תשת** בלשון **יחיד**.

ט

כבודות האדם במוצאי שבת בשביל נשמה שאבדה, והמאחרים לצאת ערבים ערובו

כתיב (ויקרא י" יז) "ולהבדיל בין הקדש ובין החול, ובין הטמא ובין הטהור"

כתב בעל הטורים, "החול", ב' פעמים במסורה. "בין הקדש ובין החול". ואידך, (משלי כ"ז ג'), כובד אבן ונטל החול,

כיון שנבדל בין קדש לחול במוצאי שבת, איכא כובד אבן ונטל החול, **שאדם כבד במוצאי שבת בשביל נשמה שאבדה**, עכ"ל בעל הטורים,

יש לבאר עפ"י הא דאיתא בגמרא, (ביצה ט"ז ע"א) נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש,

כתב רש"י, נשמה יתירה - רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרווחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו, ע"כ,

מבואר, דהנשמה יתירה נותנת רוחב לב שיאכל וישתה יותר מלמודו, ואין נפשו קצה עליו,

איתא בגמרא, (שבת קי"ח ע"ב) כשהוא אומר וקראת לשבת ענג, הוי אומר זה עונג שבת,

במה מענגו (יותר מבימי החול) רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר,

לעשות, ולא רצו לקבל דעה אחרת, וזהו אשר לא צווה אותם,

בכל הדברים שנענשו מצינו שלא רצו לקבל מרות איתא בגמרא, (סנהדרין נ"ב ע"א), וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן,

אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור, ע"כ, **איתא במדרש**, שנדב ואביהוא מתו, **שהורו הלכה בפני רבן**, **שתויי יין נכנסו למקדש**, ושלא נשאו נשים,

כשאמרו, **אני ואתה** ננהיג את הדור, היה זה משום **שלא רצו לקבל מרות** מהזקנים מהם, כמו שאמרו, אימתי ימותו שני זקנים הללו,

כשהורו הלכה בפני רבן, רצו שלא לקבל מרות,

כשנכנסו שתויי יין, לא רצו לקיים בעצמם שתה יין אל יורה,

ושלא נשאו נשים, שלא יצטרכו לקבל דעתן של נשים, **כמ"ש בפרקי דרבי אליעזר** (פרק מ'), אמר לו הקב"ה למשה לך אמור להם לבנות ישראל אם רוצות הן לקבל את התורה, ולמה שאלו לנשים, לפי שדרכן של אנשים הולכין אחרי דעתן של נשים שנאמר "כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים, ותגד לבני ישראל אלו האנשים",

ובזה אפשר לפרש, **אשר לא צווה אתם**, פירוש שלא רצו שיצוו אותם.

ת

בדרך הכוזרי יש לבאר השינוי בין לשון רבים ליחיד

כתיב (ויקרא י" ו), "ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמותו",

כתיב (ויקרא י" ט'), "יין ושכר אל תשת, אתה ובניך אתך, בבאכם אל אהל מועד ולא תמותו"

יש לשאול, **דבראשיכם ובגדיכם** כתב בלשון רבים, ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא

וקשה, מנין לקחה לומר שהיה גם **מפזז**, ודבר זה לא היה, שהרי נאמר בכתוב ודוד **מכרכר**, ולא נאמר **מפזז ומכרכר**,

וצריך לבאר ולומר, כי כל אחד רואה בכל דבר איך שהוא מסתכל עליו, והוא אשר אמרנו, כי לפי הכנתו של האדם ורצונו, כך הוא רואה.

גם בלחם הפנים כל אחד ראה הדבר עפ"י רצונו

כתיב (ויקרא כ"ד ח') ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני ישראל ברית עולם,

כתיב (ויקרא כ"ד י'), ויצא בן אשה ישראלית כתב רש"י (מתורת כהנים), **מהיכן יצא**, רבי ברכיה אומר, מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר **ביום השבת יערכנו**, דרך המלך לאכול **פת חמה** בכל יום, שמא **פת צוננת** של תשעה ימים בתמיה, עכ"ל,

איתא בגמרא (יומא כ"א ע"א, חגיגה כ"ו ע"ב), אמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול היה נעשה בלחם הפנים, סלוקו כסדורו שנאמר (שמואל א' כ"א ז') "לשום לחם חם ביום הלקחו",

יש לשאול, איך אמר אותו מלגלג שמא **פת צוננת** של תשעה ימים, הרי חז"ל אומרים כי הלחם היה חם ביום הלקחו משולחן המערכה, ופירש רש"י (שמואל א' כ"א ז') שהיה חם ביום הלקחו כביום סידורו,

יסוד מוסד בדרך האדם להכין את נפשו

אלא צ"ל, כי יסוד מוסד בדרכי האדם, שכל דבר תלוי **בהכנת נפשו של האדם**, כיצד להסתכל על כל דבר, עד כדי כך, כי על **לחם הפנים** שבמקדש, שאמרו חז"ל שהיה **חם ביום הלקחו**, ראה המלגלג שהיה **קר**, ויש ללמוד מזה, כמה יש לאדם להכין את נפשו לראות כל דבר על פי תורתנו הקדושה ורצון השי"ת.

כתיב, (ישעיהו פרק סו פסוק כ') "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלם אמר ה' כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה'":

רש"י ובכרכרות - בשיר משחקים ומכרכרים כמו ודוד מכרכר, מצודת ציון ישעיהו פרק סו

בתבשיל של תרדין, ודגים גדולים, וראשי שומין, ע"כ,

מבואר, דבשבת אוכל יותר מלמודו,

לפי"ז אפשר לבאר, מכיוון דרוחב לב של הנשמה יתירה, הוא המחזיק המאכל שלא תהיה **נפשו קצה עליו** כפירש"י, א"כ במוצ"ש, שאבדה הנשמה יתירה, אין כאן רוחב לב להמאכל והמשתה, ו**נפשו קצה עליו** ממה שאכל יותר מלמודו, וזהו שאמר **בעל הטורים**, **שאדם כבד במוצאי שבת בשביל נשמה שאבדה**.

יש לבאר, **המאחרים לצאת מן השבת**, שמחים לשמרו **ולערב ערובו**, דמי שמשמר שבת בתוספת מרובה, ומאחר לצאת מן השבת, נמצאת הנשמה יתירה אצלו זמן רב יותר, ועיי"כ מאכלי שבת **ערבים** עליו יותר זמן, ואין נפשו קצה עליו, וזהו **ולערב ערובו**, שהמאכלים ערבים עליו בכך **שמאחר לצאת מן השבת**.

י

בכח האדם לראות כל דבר עפ"י רצונו והכנתו

כתיב, (הפטרת פרשת שמיני שמואל ב' פרק ו' י"א) "ויישב ארון ה' בית עבד אדם הגתי שלשה חדשים ויברך ה' את עבד אדם ואת כל ביתו",

"ויגד למלך דוד לאמר ברך ה' את בית עבד אדם ואת כל אשר לו בעבור ארון האלקים וילך דוד ויעל את ארון האלקים מבית עבד אדם עיר דוד בשמחה",

"ויהי כי צעדו נשאי ארון ה' ששה צעדים ויזבח שור ומריא",

ודוד **מכרכר** (מרקד) בכל עז לפני ה' ודוד חגור אפוד בד,

"ודוד וכל בית ישראל מעלים את ארון ה' בתרועה ובקול שופר"

"והיה ארון ה' בא עיר דוד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון, ו**תרא את המלך דוד מפזז ומכרכר** לפני ה' ותבז לו בלבה"

מבואר, בפסוק כי מיכל בת שאול ראתה בדוד שתי ענינים שונים, גם **מפזז** וגם **מכרכר**,

ויגע בי השטן לענות בי, מה העבודה הזאת
לך, מה טעם יש בה, ומה איכפת לי להקב"ה
אם תתהפך או לא, ואפשר יזיק לבריאותך
ולמיחושך, והאם לא תראה בזה לשוטה
ולמשוגע בעיני כל,

אז מנהמת לבי שאגתי, יגער ד' בך השטן, לא
עת לחשוב חשבונות עתה, השעה גדולה,
יחידה ודחוקה, לעשות עתה עשי מעין מס"נ
לשם צורי וקוני אני רוצה, וכיון שכך,
בבריאותי תפחדני ובבזיוני תספקני, מצאתי
איפא את העשיי החריפה אשר חפשתי,
ומעתה אני מחלט ומתקדש לה,

מעשה ההתהפכות קוזע'ליק נתקדשה לי

ומן אז עשיי ההדיוטית זו אשר מלבי בדיתי,
נתקדשה לי, נתיקרה בפני, ונתבטלתי לפניה,
וכאשר מחשבת גופי רק התחילה להתרחש
ולחשוב את פעולתה הפשוטה מעשה
ההתהפכות אשר לפני, תיכף קדמוה נשמתי
ומחשבה כעין מס"נ בי הבעירה, לא
התהפכות פשוטה ראיתי בדמיוני, רק כעין
מזבח היי מבהיק לעיני, המקום אשר בו
בשעת חינוך ספה"ת נעבור, הכל נתקדש
והכל לאש בוערת התלקח, ודמי תוסס ועיני
זולגות דמעות,

מי, ובמה, נתקדשה לשעה, עשיי זו אשר
מלבי בדיתי, ולמה זה גם גופי, ממנה כ"כ
פרקס וכה נתקדש, אם לא, עיי נצוצות
הטובים אשר מכבר בי נתקבצו, ועתה נבראו,
אשר גם הפחות מישראל זוכה להם,

ומה מאד שמחתי בראותי אחר כך בהפירוש
עץ יוסף, שמביא ממפורש אחד שדוד המלך
התהפך לפני ארון הקודש, (מובא בעץ יוסף על
מדרש רבה, במדבר פרק ד' פרשה ד' פיסקה ט"ז)
בשם המעריך שבספר הערוך, ערך אספירס), ז"ל
העץ יוסף אבל המעריך כתב אספירס בלשון
טורקי טאקל"א מין דילוג הוא שהאדם הופך
כל גופו, עכ"ל הכשרת האברכים.

צא ולמד, הביטה וראה, גם בענין לחם הפנים
עבודה מקודשת במקדש, וגם בענין ריקוד
דוד המלך לפני ארון הקודש, איך אפשר
להביט משני צדדים הפכיים זה מזה, עד כמה
יש לאדם להכין את עצמו לכוון דעתו לדעת
הבורא יתברך, כאשר ביארנו באות י'.

פסוק כו) בכרכרות - ברקודים של שמחה וכן
ודוד מכרכר בכל עוז (שמואל ב' ו):

יא

הכשרת האברכים על הקוז'עליק התהפכות של דוד המלך

כתב בספר הכשרת האברכים (צו וזירוז פרק
כ"ז), אם בריאה יברא האיש ישראל מקרבו
קדושה אשר בה את הקדוש ישראל יקדש, אז
כל עשיותיו, אף אשר יבדה מלבו לעשות לשם
ד' לשעה זו, לגוף קדושה יתהוו, גם גופו
מגופם ירתיח יתוסס גם יתקדש,

כי למה זה כ"כ נתפעלתי, בשעה שהחלטתי
לעשות את ההתהפכות (קאזשעליק), בשעת
חינוך ספר התורה, ולמה זה רחפו כ"כ
עצמותי כשראיתי מאז את המקום אשר בו
ארקוד ואתהפך וכל גופי נזדעזע,

תשוקת האיש ישראל מתלקחת בו הרבה יותר ממצבו בתורתו ובעבודתו

הרבה פעמים, תשוקת האיש ישראל
מתלקחת בו הרבה יותר ממצבו מתורתו
ומעבודתה, ואומר, מי יתן לי איזה עשיי
גדולה וחריפה ואעשנה לשם ד', לבו נופל
בקרבו, מה תורתו ומה כל עבודתי, גם נפשי
לא תשבע מהן, ואף עצם הטוהר ומקור
הקדושה, גם בשעה שאין תשוקתו מתלקחת
למסור נפשו בפועל, לעשיי חריפה מעין
מסירת הנפש, משתוקק, מי יתן עתה בידי
עשיי, שעכ"פ לשעה אעקור את לבי מלבי, גופי
מגופי, עצמי מעצמי, הילך לד',

וכשהתחלתי להכין עצמי, להסיוס והחינוך
של הכנסת ספר תורה, נתלקחה בי תשוקתי
ביתר שאת ותהי כאש בעצמי, הלא שעת
שמחה קדושה ונוראה מעין זו, אפשר אחת
היא בכל חיי, ומה אוכל לעשות בה בגופי
בפועל לאלקי,

אגיל ברעדה וארקוד בכל כחי, טוב, אבל
נפשי עוד לא תשבע, אין זאת עוד העשיי

הגדולה והחריפה המתאימה לשעה קדושה
מרוממה ויחידה כזו, ואומר, אתהפך כאותם
הנבזים והשפלים המתבטלים בשמחת
אדוניהם לכבודם,

רצון היצר לבטל את התשוקה הנוראה

יח), אלא, מפני שמתחיל היציאה מחצות יום ארבעה עשר, עכ"ל המהר"ל,

מבואר, כי המהר"ל מחלק בין תחילת היציאה לסוף היציאה, ומתחילת היציאה, היה שמונה ימים, כדברי רבי משה הדרשן.

יש לישיב עוד הקושיא בדברי רבי משה הדרשן

איתא במסכת שמחות (בתחילת המסכת), **כתיב** (שמות י"ב) "ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים" וגו', וכתיב (במדבר ח) "כי לי כל בכור ביום, הכותי כל בכור וגו', (א"כ מתי היתה מכת בכורות ביום או בלילה)

ואתה משיב, א"ר יוחנן, אע"פ שהכה אותם מכת מות מחצי הלילה, היתה נפשם מפרפרת בהם עד הבוקר, משל הדיוט אומר נתת פת לנער הודע את אמו, אף הקדוש ברוך הוא אמר, אודיע לבני המיתה המשתקת הזאת ששונאיהם היאך מתים בה, אלא תשמור נפשותם עד הבוקר, כדי שיראו בני בשונאיהם, ע"כ,

מבואר, כי מכת בכורות נחלקה לשתי חלקים, **המכה** שהיתה בלילה, ומאז היו גוססים ומפרפרים עד הבוקר, **והמיתה שהיתה ביום**, ובכך מתורצת הסתירה, בין הכתובים, בחצי הלילה וה' הכה כל בכור, לבין הכתוב, **ביום**, הכותי כל בכור,

לפי זה ניתן לבאר את דברי ר' משה הדרשן

בדבריו של רבי משה הדרשן נאמר, כי "פתיל תכלת". על שם שכול בכורות, תרגום של שכול תכלא. כלומר שהחוט תכלת הנוסף הוא משום הבכורים שהוכו ומתו, וכתב עוד, ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים,

אפשר לומר, לפי שהחוט השמיני הוא כנגד מכת בכורות והמכה היתה גם בלילה וגם ביום, ומכיון ומכת בכורות היתה המכה בפטיש והגורם ששלחם פרעה, אפשר לומר, שבא ר' משה הדרשן להחשיב החלק הראשון של המכה ליום נוסף, ומאז היה שמונה ימים לקרעיים.

וגם יש לפרש שהיה ביום השמיני, מכיוון ועל לילה הזה נאמר ולילה כיום יאיר א"כ היה מהיום של המכה שמונה ימים.

יב

ביום השמיני רמז לקריעת ים סוף שהיה ביום השמיני לדברי הדרשן

כתיב (במדבר ט"ו ל"ח) "דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת",

כתב רש"י, ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי,

"על כנפי בגדיהם" - כנגד (שמות י"ט) "ואשא אתכם על כנפי נשרים".

"על ארבע כנפות" ולא בעלת שלש, ולא בעלת חמש, כנגד, ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי,

"פתיל תכלת" על שם שכול בכורות, תרגום של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה, וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב,

ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים ששהו ישראל, משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים, ע"כ ברש"י מרבי משה הדרשן

הקושיא בדברי רבי משה הדרשן

כתב המהר"ל (גור אריה במדבר פרק טו פסוק מ"א ד"ה, כנגד שמנה), **הקשה הרא"ס**, דבפרשת בשלח (שמות יד, ה) כתב רש"י שהשירה אמרו ביום ז' של פסח, לכך אנו קוראים את השירה ביום שביעי של פסח וכאן פירש דהיתה השירה ביום השמיני,

תירוץ המהר"ל על הקושיא

ואין זה קשיא, דמן סוף היציאה עד יום ז' של פסח הוא ז' ימים, ומתחלת היציאה, עד שאמרו שירה ח' ימים, דחשיב זמן התחלת היציאה מחצות י"ד, שאז יצא מרשות מצרים, כיון ששחטו הפסח (שמות י"ב ו'), שהוא אלוהיהם, ולא היו רשאים לומר דבר להם, זה נקרא יציאה מרשותם. אף על גב דהליכה ממש גמר יציאתם ממצרים היה ביום ט"ו, וראיה שהוציאם מרשות מצרים ביום י"ד, שהרי איסור חמץ מתחיל ביום ארבעה עשר מחצות ואילך (פסחים ד ע"ב), ואכילת מצה רק בליל חמשה עשר (שמות יב,

יג יום השמיני מרמז לחשיבות של יו"ט שני של גלויות

כתב המהרש"א (חידושי אגדות עבודה זרה ג' א' ד"ה יום הששי), יש לספק בזה, דלכ"ע נתנה תורה ביום נ"א מן הספירה, למה קבע הש"י חג השבועות לדורות ביום חמשים מן הספירה, והכוונה בזה, עיי"ש במהרש"א באריכות ביאורו, דבר נפלא מאוד,

כתב המגן אברהם בשם הרמ"ע מפאנו, (או"ח הלכות פסח ס"י תצ"ד) שמכאן רמז ליום נוסף שעושים ביום טוב שני של גלויות, ואפשר דהיינו דקאמר יום אחד הוסיף משה מדעתו שהוא ביום נ"א לספירה,

ביאור בדבריו של המג"א

יש להבין, הרי לכ"ע ניתנה תורה ביום נ"א לספירה, אי"כ היה צריך לעשות עיקר החג ביום נ"א ולמה עשה שבארץ ישראל היו"ט ביום מוקדם ועיקר מתן תורה הוא ביו"ט שני של גלויות, וגם יש להבין למה עשה ה' ככה שלעולם בחוץ לארץ עושים שתי ימים יו"ט, גם היום שידעינן קביעא דירחא, אלא לרמז החשיבות של יו"ט שני,

יד מעשה בהרה"צ מזוועל

באר הפרשה חנוכה תשע"ו, החסיד המפורסם **רבי יוסף קאזליק** זצ"ל מירושלים התגורר בשנות שחרותו בעיר זוועהיל, והיה מחסידי הרה"ק **רבי שלומ'קה מזוועהיל** זי"ע. לאחר שנים כאשר נפגשו שניהם בירושלים עיה"ק, תינה החסיד לפניו את צערו שבצעירותו בהיותו בזוועהיל הרגיש הארה גדולה בעת בא היו"ט, ואילו עתה בארץ הקודש אינו מרגיש בכלום,

השיב לו רבי שלומ'קה במשל, שקשה מאד לאדם לשאת דלי גדול מלא מים על שכמו, ואף אם יתאמץ מאד ויצליח להעבירו ממקום למקום יזיע בכל גופו ובקושי יצליח לטלטלו, ומכל מקום בהכנסו 'למקוה מים', יעלה לו הדבר בנקל, ולא ירגיש את כובד משא המים אשר על גביו, ומאי שנא, אמנם, החילוק פשוט, שכאן נכנס האיש אל תוך המים, ואילו התם נוטל את המים על גביו.

הכי נמי בהיותך בחו"ל היית כמי שנושא את אורות החגים ומועדים על גביו ולכן הרגשת את ה'משא' שעליך, והרגשת קדושת היו"ט, משא"כ בארץ ישראל אינך מרגיש במאומה מפני שהנך כמי שנכנס ל'תוך' היו"ט. והנה בבואה דבבואה שייך נמי בדידן, שפעמים לפני היו"ט תתלהב רוח האדם בקרבו ויתרגש לקראת הימים הגדולים הממששים ובאים, ואילו באמצע היו"ט אינו מרגיש עוד התרגשות זו – כי הנו בתוך היו"ט ועל כן אינו מזיע כל כך.

לפי"ז מבואר שאינו דומה קדושת היו"ט של ארץ ישראל לקדושת יו"ט של חו"ל, ולפיכך עשה ה' ככה שבחו"ל יצטרך לעשות שני ימים טובים כדי שתחול קדושת החג ביותר, ולכן נתנה תורה רמזים ליו"ט שני גם ביציאת מצרים וגם במתן תורה,

במתן תורה כפי שכתב המג"א, וביציאת מצרים כפי שכתב רבי משה הדרשן **שהיו שמנה ימים עד שאמרו שירה**, וזה הרמז ליו"ט שני של חו"ל,

טו ביום השמיני מכוון להיום ה' נראה אליכם לגילוי שהיה בקריעי"ס

כתיב (ויקרא ט' א') ויהי ביום השמיני וגו' כי היום ה' נראה אליכם,

השווה הנביא גילוי שכינה של לעתיד כבקריעי"ס

מבואר, כי בקריעת ים סוף היה לבני ישראל המראה הגדול ביותר,

כתיב (ישעיה י"א ט'), כי מלאה הארץ דעה את ה' **כמים לים מכסים**,

איתא במכילתא (פרשת שירה פ' ג') ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים,

בקריעת ים סוף היה **גילוי שכינה** הגדול ביותר, וכשרצה הנביא ישעיה לומר **כי מלאה הארץ דעה את ה'**, פירוש שיהיה גילוי שכינה הגדול ביותר וכולם יידעו את ה', השווה זאת **לקריעת ים סוף** שאז היה גילוי שכינה הגדול ביותר כדלעיל,

כמים לים מכסים הוא בזמן קריעת ים סוף

פרפראות פאר

וזה היה בקריעת ים סוף שהיה הים מגולה ואח"כ נתכסה, וזהו פירוש הפסוק כי יגיעו לדרגה של ומלאה הארץ דעה את ה' כמו שהיה בזמן שהמים לים מכסים. שזהו קריעת ים סוף.

לפי"ז יש לרמז, כי מה שמעידה התורה כי ביום השמיני ה' נראה אליהם, הכוונה למראה הגדול ביותר, וזה היה בקריע"ס, ומכאן רמז לדברי ר' משה הדרשן שקריע"ס היה ביום השמיני.

טז

בירור בדבר שתיקתו של אהרן

כתיב (ויקרא פרק י פסוק ג) "ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן"

רש"י (ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ג) הוא אשר דבר וגו' - היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט מג). אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך:

וידם אהרן - קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדוב פרשת שתויי יין:

ישעיהו פרק כג פסוק ב
דומו ישבי אי סחר צידון עבר ים מלאוך:
רש"י ישעיהו פרק כג פסוק ב
דומו יושבי אי - התאבלו ושבו דומים

יחזקאל פרק כד פסוק יז
האנק דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם ולחם אנשים לא תאכל:

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף סה עמוד א
לא נברא יין אלא לנחם אבלים

יש לדעת, בשתיקתו של אהרן, למה קיבל שכר פרשת היין, וגם יש לדעת שתיקתו של אהרן מה היא, שתיקה מקבלת או שתיקה של אבלות,

יש לבאר בדרך הכלי יקר

פרשת שמיני תשפ"א

כלי יקר ויקרא פרק י' פסוק ט' סמך ציווי זה לכאן לפי שלא נברא היין כי אם לנחם בו

האבלים (עירובין סה א) ויחשוב אהרן שבאבלו לפחות מותר לו לשתות יין על כן הזהירו כאן שאפילו באבלו אסור לו לשתותו דרך שכרות.

כלי יקר ויקרא פרק י פסוק ט
לפי שהשתיקה יש לספק בה, אם הוא שותק ומצטער וקורא תגר בלבו על משפטי ה' או אם הוא שותק ושמח בלבו כמדת הצדיקים ששמחין ביסורין, על כן נתיחד אליו הדיבור כדי לגלות על טוהר מחשבתו שהרי אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו כי אם מתוך שמחה, ודיבור זה היינו ששרתה עליו השכינה מתוך שמחת לבבו בזה נודע לכל כי היה שמח ביסורין כמדת הצדיקים:

יז

דברים שהשווה הכתוב בין שמיני למילואים לשמיני למילה

כתיב (ויקרא ט' א') ביום חנוכת המשכן, ויהי ביום השמיני,

כתיב, (ויקרא י"ב ג') **וביום השמיני** ימול בשר ערלתו,

בכמה דברים מצינו דברים השווים בין שמיני למילה לשמיני למילואים

א. איתא בסדר עולם דאותו היום, שמיני למילואים, נטל יו"ד **עטרות**, ובמילה מצינו, בזוה"ק פרשת בא (דף ל"ו ע"א), והוא ישב פתח האהל, **משום דאתגלייא יו"ד**, ע"י המילה, (ועיין בתנחומא תזריע אות ה')

ב. היום השמיני למילואים, הוא יום ראשון **לשכון שכינה בישראל**, (סדר עולם) יום שמיני למילה, הוא יום הכנס התינוק **תחת כנפי**

השכינה, כמ"ש מיום **השמיני** והלאה ירצה דמו, ויהי ה' **אלקיו עמו**.

ג. ביום השמיני למילואים כתיב, ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם, יהי רצון שתשרה שכינה **במעשה ידיכם**, איתא בגמרא, (שבת ל"ב ע"ב), איזה הן **מעשה ידי** של אדם הוי אומר בניו ובנותיו, וזהו

אלי זה **השלחן** אשר לפני ה', פתח במזבח וסיים בשלחן, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו, כל זמן שבית המקדש קיים - **מזבח מכפר** על ישראל, ועכשיו - **שלחנו של אדם מכפר** עליו,

כתב המהרש"א (בבא בתרא דף ס עמוד ב) ואמרינן פרק הרואה (ברכות נ"ה ע"א) המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו **דלמא אתי עניא ויהיב ליה** דכתיב המזבח ג' אמות וכתוב וידבר אלי זה השלחן וגוי' פתח במזבח וסיים בשלחן ר"י ור"ל דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר,

ג' קושיות מקשה המהרש"א במאמר הגמרא

א, הקושיא דהך קושיא דמקשה אקרא פתח במזבח וגוי' הא איכא לאקשוויי נמי אדשני וקאמר ועכשיו שלחנו של אדם מכפר, מה טעם יהיה שלחנו מכפר במקום מזבח שהיה בזמן שבהמ"ק קיים,

ב, וע"ק בשינוי לשון דקאמר במזבח מכפר על **ישראל** ובשלחן מכפר על **האדם**, וה"ל לומר נמי מכפר עליהן,

ג, וע"ק לישנא דמאריך על **שלחנו** ולא קאמר מאריך **בסעודתו**,

מבאר המהרש"א, ויש לפרש לדעת ר"י, מה שמשייר כל איש ואיש לפי מעלתו ועשרו ומחסר משלחנו, הוא תחת הקרבת המזבח, כמו שבאו הפרושים לימנע מטעם זה מכל דבר כמ"ש,

ולפי שיש לבעל דין לחלוק ולומר שיצא שכרו בהפסדו דמה שממעט בסעודתו ומכפר בו כמזבח הרי מפסיד שממעט מתנות עניים שהיו באים אם היה מאריך בסעודה וע"כ אמר המאריך על **שלחנו אף שלא אוכל ומחסר **מסעודתו**, אלא שיושב בלא אכילה ומאריך בישיבה כאלו לא היה משייר דהשתא אין כאן הפסד העניים, **ביאור קושיא א'**, מה טעם יהיה שלחנו מכפר, מפני שמפחית מסעודתו, וה"ה כמיעוט חלבי ודמי,**

ביאור קושיא ב', מה שאמר מכפר על **האדם** ולא אמר על **ישראל**, הוא מפני שכל איש ואיש משייר ומחסר משלחנו, לפי מעלתו ועשרו,

הברכה לאבי הילד ואמו, יהי רצון שתשרה שכינה **במעשה ידיכם**,

ד. שמיני למילואים הוא יום **חנוכו של המשכן**, ושמיני למילה הוא יום **חנוכו של התינוק**, בהכללתו בעם ישראל, וגם אפשר לפרש יזכו **לחנוכו**, מלשון **חנוכת המזבח חנוכת הבית**,

יח

ביאור מהו אסרו חג עד קרנות המזבח ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא (סוכה דף מה עמוד א) **כתיב** (תהלים קי"ח כ"ז) "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח", אמר רבי אבהו, אמר רבי אלעזר, כל העושה **איסור לחג באכילה ושתייה** מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח. ע"כ,

כתב המהרש"א (סוכה מ"ה ע"ב ד"ה כל העושה איסור לחג), לפרש"י לשון איסור לא ידעתי לפרש, ולולי פירושו נראה, **דאיסור כמשמעו**, שעושה לו איסור וגדר במצות אכילה ושתייה בחג, דהיינו שלא לאכול אכילה גסה ושלא ישתכר יותר מדאי שאינו לשי"ש,

והרי אותו מותר שלא אכל ושתה נחשב לו כאילו בנה **מזבח** והקריב עליו קרבן

ועד"ז אמרו בפ' הרואה (ברכות נ"ה ע"א) פתח **במזבח וסיים בשלחן** מה מזבח מכפר אף שלחן מכפר, כמפורש בחידושונו (בבא בתרא ס' ע"א), **עכ"ל המהרש"א**,

מבואר בדבריו, דהאיסור שעושה על עצמו להמעיט באכילה ושתייה הרי זה מגיע עד קרנות המזבח וזהו אסרו חג עד קרנות המזבח,

איתא בגמרא (ברכות דף נד עמוד ב), שלשה דברים המאריך בהן מאריכין ימיו ושנותיו

של אדם וכו', **והמאריך על שלחנו**, דלמא **אתי עניא ויהיב ליה**,

דכתיב (יחזקאל מ"א כ"ב) **המזבח** עץ שלוש אמות גבה, וכתוב (יחזקאל מ"א כ"ב) וידבר

מלת לחמ"ך הוא אותיות מחל"ך, (כלומר מחלתך) מכאן ואילך והסירותי מחלה, עכ"ל המהרש"א,

עוד רמז בכתוב ע"ד המהרש"א

וגם מרומז ע"ד המהרש"א, כמו שמרומז מחלך כלומר מחלתך, והסירותי מחלה, כן מרומז בבורך את לחמך גם לחם וגם מלח,

ביאור אומרים ז"ל וברך את לחמך זו פת במלח

וברך את לחמך זה פת שיש בו מלח, כלומר שמחסירו לעניים,

רמז בכתוב כי לחמו מתברך ע"י מלח שמחסירו

כתיב (משלי פרק כב ט) טוב עין הוא יבורך כי נתן מ-ל-ח-מ-ו לדל, ומרומז מלח לחם

לוקוס לוקוס ביאור בדרך צחות

איתא בגמרא (סוכה דף נו עמוד ב), מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל,

י"ל שאמרה כן, מכיוון ושולחן כמזבח, וע"י ההחסרה לעניים בשולחן, אתה מכלה ממונן של ישראל, עפ"ל.

ב

ביאור במשנה הוה כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס

איתא במשנה (מסכת אבות פרק א' ג') אל תהיו כעבדים המשמשין, את, הרב, על מנת לקבל פרס, אלא הוה כעבדים המשמשין, את, הרב, שלא על מנת לקבל פרס,

כתיב (דברים י" כ'), "את ה' אלקיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע",

איתא בגמרא (פסחים כ"ב ע"ב) שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל

אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם, כשם שקבלתני שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה, עד שבא רבי עקיבא ודרש,

ביאור קושיא ג', דמה שאמר מאריך על שלחנו ולא קאמר מאריך בסעודתו, משום שיש לחסר בסעודתו ולהאריך בשולחנו שמא יבואו עניים ויהיב ליה,

החסרת הממון ונתינתו לעניים קרוי מלח

איתא בגמרא (כתובות דף ס"ו עמוד ב'), מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו.

ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו, אמרה לו, רבי, פרנסני, אמר לה, בתי, מי את, אמרה לו, בת נקדימון בן גוריון אני,

אמר לה, בתי, ממון של בית אביך היכן הלך, אמרה לו, רבי, לא כדין מתלין מתלא בירושלים (לא כך משלו משל בירושלים, רש"י), "מלח ממון חסר" (כתב רש"י, הרוצה למלוח ממונו, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרנו זהו קיומו), ושל בית חמיך היכן הוא, אמרה לו, בא זה ואיבד את זה (לפי שנתערב בו, רש"י).

יט

טעם להנחת מלח על השולחן

כתב הרב בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קס"ז) נהגו להניח מלח על השולחן לפי שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר "על כל קרבנך תקריב מלח",

אפשר לומר, כי הנחת המלח על השולחן הוא כדי להזכירך ולומר לך שכאשר הנך יושב על השולחן עליך להכניס אורח עני, ושלא תחשוש כי העני יחסר ממונך, אדרבה העני יוסיף לך, כמו שאמרו "מלח ממון חסר", (כתב רש"י הרוצה למלוח ממונו, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרנו זהו קיומו),

איתא בגמרא (בבא מציעא דף קז עמוד ב), וברך את לחמך ואת מימך - זו פת במלח וקיתון

של מים, מכאן ואילך - והסרת מחלה מקרבך.

כתב המהרש"א (בבא מציעא דף קז עמוד ב ד"ה ואמר וברך את לחמך זו פת במלח), רמזו בו ג"כ

והכי פירושו, הוּו כעבדים המשמשין, את, הרב, מתי אפשר להשתמש במלה "את" שהוא לרבות, "הרב", רק, כשלא על מנת לקבל פרס, כלומר שאינך עובדו מיראת שכר

ועונש, וזו היא שיטתו של רבי עקיבא, ולכן משתמשין, באת, לרבות, שהוא הרב, כלומר לרבות ת"ח,

אבל, אל תהיו, כלומר, אינך יכול להיות משתמש עם המילה "את", ולרבות "הרב", כאשר אתה עובדו מתוך יראת שכר ועונש, שהוא על מנת לקבל פרס, שזוהי שיטת שמעון העמסוני,

בכך מובן כי מחלוקתם של רבי עקיבא ושמעון העמסוני, היתה, באיזו יראה מדובר, ביראת העונש או ביראת הרוממות, וגם פירוש המשנה, עולה יפה. ראה להלן דברי המהרש"א.

כא

רמז לאוהב את הבריות במאמז"ל זה הדבר אותו יצה"ר וכו'

איתא בתורת כהנים, (ספרא פרשת שמיני מכילתא דמילואים אות א'), זה הדבר, אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם ותהיו כלכם ביראה אחת, ובעצה אחת, לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם, ע"כ, מבואר, כי זה מרמז על היצה"ר,

איתא במשנה (אבות פרק א'), הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות, ומקרבן לתורה, המילה הבריות, תורה י"ב, המילה זה שווה י"ב, זה מרמז ליצר הרע, כדאיתא במדרש,

וכך הוא הרמז, כשתוציא את מה שמרמז ליצר הרע, שהיא המילה זה שהם י"ב, מהמילה הבריות, ע"י כך נשאר בהבריות, המילה תורה, ובכך מקרבן לתורה.

את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, ע"כ,

קושיית המהרש"א

ובמהרש"א שם (פסחים כ"ב ע"ב בד"ה כיון שהגיע), כתב וז"ל. ולעיל מיניה בההוא פרשתא, כשהגיע ל"ואהבת את ה' אלקיך" למה לא פירש,

משום, דאיכא להשוות אהבת ת"ח למקום, אבל מורא המקום, שהוא מפני יראת שכר ועונש, אינו דומה, להשוות לו ת"ח, כיון שאין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח, עכ"ל המהרש"א,

ביאור דבריו, דלפיכך לא פירש שמעון העמסוני מלדרוש אתין שבתורה כשהגיע לואהבת את, משום שלאהבת ה' ניתן להשוות ת"ח, אבל ליראה מה' שהוא יראה משכר ועונש לא ניתן להשוות ת"ח להשייית,

קושיא לדברי רבי עקיבא

יש להבין, א"כ כיצד דרש ר"ע את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, הרי, אין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח, כמ"ש המהרש"א,

ביאור במחלוקת רבי עקיבא ושמעון העמסוני

וצריך לומר, כי רבי עקיבא, שדרש, להשוות בין מורא ת"ח למורא המקום, יפרש, את ה' אליך תירא, הכוונה ליראת הרוממות, ולא ליראת העונש, ולכן ניתן להשוות יראת הרוממות של ת"ח, ליראת הרוממות של הקב"ה, וע"ז דרש לרבות ת"ח, ליראת הרוממות,

ושמעון העמסוני, סובר כי את ה' אלקיך תירא, הכוונה ליראת העונש, ולכן אין להשוות יראת ת"ח ליראת המקום, כפירוש המהרש"א,

ביאור המשנה עפ"י הדברים הנ"ל

לפי זה אפשר לפרש המשנה (מסכת אבות פרק א' ג') אל תהיו כעבדים המשמשין, את, הרב, על מנת לקבל פרס, אלא הוּו כעבדים

המשמשין, את, הרב, שלא על מנת לקבל פרס,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com